

van vier tot
hiedenissen"
H.) nog te
mitbeelding

leintjes",
klein-kinder-
log begrijpt:
zooveel al
vertellen...
de-kleintjes"
Bijbel kan
ingen. Er is
hel blijft het
inderen. Dit
maar het is

ers zijn, dan
pogen, ook
n in de heil-
achteloos-
de toets, in
„wil worden

te critici zijn,
id, welk een
boek! Wat
neen over
t niet precies
at hij niet
an de Hulst

ruit Van de

scheppings-
arias in den
blijde; Za-
beide malen
elnu lees de
ende sfeer in
12).

s er niet één
was er niet
was er geen
Toen was

as het licht,
i daar woon-
keren zongen
eid, en alles

I blijheid zou

1: „Daar zij
leel mooist:
eens, omdat

licht en de
te groote zee-
oemen en de

inksterfeest, —
van vaak per-
verdrongen of
het objectieve
van de wonden
aan drukt zich
che symboliek
gelijk — en
te. Het is niet
houden; of
oe de grootste

school.
in zijn geesto-
bben over het
deeren over de
zeft beheerscht,
akt een harde
d en zijn disci-
pabel en Bijbel
lfde zielen-
nen geen smid
n sleutel te va-
norgens anders
avoudig onzin,
eklaaren; Schrift
Freud alleen
leden van de
openbaring
ut ik heb God
asyl, een toe-
aar... ik heb
et stuk mijner
steentje voor
t, om goed te
zoo mijn leer
dankbaar-
li? Waar blijft
le „sterke rots-
al gefantaseert,
te juist ont-
niet weer met
nongeluk, toen
est. En wat is
openbaring.

grootte boomen bloeien op het wijde land, zóo maar,
omdat God het zeide... O, 't waren er zooveel:
zooveel; niemand kan ze tellen. De regen viel uit
de wolken neer; en de bloemen en de boomen
en het groene gras konden heerlijk drinken gaan....
't Was alles zóo mooi, zóo móó!"

En nu dat andere „licht" dat bij Zacharias komt:
„En Zacharias legt nog méér korreltjes op het
vuurtje, dat op het gouden altaar brandt...

Maar opeens....
Zacharias schrikt.... O, wat is dat? Het wordt
opeens zoo licht, zoo vreeselijk licht in die stille
gouden kamer....

Voelt ge 't verschil? Wat het „dool"? Alles, de
toon, de sfeer....; let op de tegenstelling óók:
„er was niets... (geen kindje ook!)... en 't was
overal donker en stil"; alleen in den hemel
licht.... dan óók licht op aarde... Dat is blij-
schap....

Maar in de stille gouden kamer komt opeens
licht. Dat is schrik.

Van de Hulst werkt hier sterk met accenten en
cursief gedrukte woorden. Ongetwijfeld een steun
voor de moeders bij 't lezen... om 't goéd te
doen.

Natuurlijk hebben we wel enkele opmerkingen.
Ook wel over den inhoud hier en daar. Maar ik
wil die achterwege laten, na alleen maar als voor-
beeld genoemd te hebben, wat er in een van de
bovenstaande citaten staat: dat het in het paradijs
regende. Daar geloof ik niets van. Dat is éven
de fantasie. En met fantasie moeten we bij bijbel-
sche geschiedenis vertellen heel voorzichtig zijn.

Doch juist omdat men op een koningskleed geen
stoffs wijst, willen we hier geen opmerkingen gaan
maken. Met volle vrijmoedigheid zeggen we tegen
moeders (en vaders): „lees uw kinderen (ik zou
zeggen van 3—7 jaar; v. d. H. zegt 4—8) uit
dit boek voor. Ge zult azelf en uw kinderen er
mee verrijken".

We hebben hier een waarlijk kostelijk bezit ont-
vangen.

We zijn schrijver en uitgever dankbaar.

Ook den uitgever!

De uitvoering van dit boek is in één woord
subliem. Een parel in goud gevat....

En dan de teekeningen; de platen.

Ja daarover zweeg ik nog.

Laat ik zeggen, dat ik Isings altijd weer nog de
teekenaar vind.

Het leeft....

Het is waar....

En het spreekt tóch tot de fantasie van het kind.

Waardeert ons Gereformeerde volk het genoeg,
dat we zulke kunstenaars als Isings hebben? Hij
moest door ons allen gekend worden.

Isings heeft gestudeerd. Hij geeft werkelijkheid
in environs en type. Dat is voor onze kinderen
zoo héél veel waard. Laten we dat toch waar-
deeren. We komen zóo gelukkig van de oude scheur-
kalender-schild-illustraties af....

als de openbaring zelf een fictie is? Geleerde heeren
mogen twisten over de vraag, of de baalsdienst
(met zijn ontucht, schandjongens, hierodulen) afval was
van het volk Israël tot de Kanaänieten, een terugzin-
ken uit een hooger godsdienst tot een ruw heidendom —
dan wel een fase in een proces van Israëls godsdienstige
ontwikkeling. Maar ze vergeten, aldus triumfeert
Freud, dat dit dilemma niet deugt. Wat Israël
van de Kanaänieten zag (ook in den ontuchtigen baals-
dienst) stond niet als minderwaardig, en vooral
niet als iets van een ander wezen, tegenover
Israëls eigen godsdienstige gebruiken; integendeel: Israël
werkte die onderscheiden seksueel-godsdienstige sym-
bolen zelf uit op zijn manier; maar: het blijven
dezelfde symbolen, én in den Baalsdienst én in de
Jahwe-verering.

Lant ons maar ophouden. De bioloog heeft met
één ezelsskinnebakken heel de theologische facul-
teit vermoord. Het is voor de theologen een troost,
dat ook de andere faculteiten menschen buiten gevecht
gesteld zagen; wat zou b.v. de kunsthistoricus, de medi-
cus, de folklorist, de psycholoog kunnen beginnen zon-
der Freud? Maar de troost is schraal.

In elk geval zal nu wel duidelijk zijn, dat een over-
tuigd psycho-analyticus, die heel dezen rompelomp
slukt (en hoe ter wereld zou hij, als hij consequent
wil zijn, het in groote trekken niet hiermee eens
kunnen zijn?) — ik zeg, het moet duidelijk zijn, dat
iemand die zóo over de dingen denkt van het principe
van gereformeerde zielzorg even ver afstaat als het oosten
van het westen.

Wat zal men met het heilsfeit beginnen? Wat
met Gods beloften? Wat met den Christus? Wat
met het verbond? Wat met de voorwerpelijk-
heid der beloften?

Het is alles weg: losgelaten voor altijd.

Zal men tot de „kleinen" in het geloof zeg-
gen: uw verlangen naar God is tenminste een
bemoeiend „kenmerk"? Zal men psalm 42 in zijn
zel voelen branden (het hygend hert) en dan zeggen:
dat bewijst althans, dat God „bemoeienissen" met mij
heeft? Het zou niet mogelijk zijn; de psycho-analyticus
moet heel zijn psychologische ontleding van het pro-
ces der ontstaansvormen der religie wel toepassen
op elk speciaal geval. Hij zal tot de verlangende ziel

Twee kunstenaars werkten hier samen.

Opdat onze kinderen zouden ingroeien in de
waarheid Gods.

We zijn dankbaar.

En.... voldaan.

J. W.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

„Niet om hulp, doch om uwen zegen vraag ik
u", zoo schreef een jonge Armeniër aan den duit-
schen predikant Johannes Ehmann, die reeds
zoo lang en onder zooveel lijden en moeite
gewerkt heeft onder het Armenische volk. Uit deze
woorden moge ons blijken, dat er onder de Arme-
nische Christenen ook nog anderen zijn, dan zul-
ken, die wel naar het Evangelie willen luisteren,
maar vooral met het bijvoegmerk steun en hulp
te ontvangen in stoffelijke zin. Het is voor ons
vaak zoo moeilijk uit te maken als tot ons komen
Perzische, Assyrische of Armenische Christenen, die
zoo welsprekend onzen bijstand komen vragen mede
tot de komste van Gods koninkrijk onder hun volk,
of wij mogen helpen, dewijl er zoo vaak gegronde
redenen zijn te vreezen, dat het niet gaat om den
zegen des Evangelies, maar eer om de stoffelijke
hulp. De ellende de laatste vijf-en-twintig jaar ge-
leden door de Christenen uit het nabije Oosten,
is met geen pen te beschrijven en heeft ons veel
te veel onbewogen gelaten, misschien wel uit on-
bekendheid daarmede.

Toch konden wij daaromtrent op de hoogte zijn.
Bij name de Armeniërs zijn bijna geheel uitge-
roeid.

De kleine resten zijn gevlucht naar Europa, naar
Griekenland, Bulgarije en andere resten verbergen
zich in het gebergte van den Kaukasus. Naast het
lijden naar het lichaam komt de groote geestelijke
ellende. Vooral in den laatsten tijd zijn zeer velen
van dit bijzonder begaafde volk ten prooi geworden
aan ongelooft en gekomen onder den invloed van
het Bolsjewisme. Echter de Heere heeft nog een
overblijfsel bewaard. En zoo zijn er nog, mede
door den arbeid van den Duitschen hulpbond voor
christelijke liefdadigheid in het Oosten, waaracht-
ige kinderen Gods, gewonnen door en daardoor
predikers van het Evangelie der genade. Wij mogen
niet vergeten, dat de zeer bekende bekeerde Mo-
hammedaan Avetarjanian, die nu als evange-
list werkzaam is onder zijn eigen volk, tot den
Heere is bekeerd, onder den invloed van een Ar-
meensch Christen. En meerdere voorbeelden zijn
daarvan aan te voeren. Voor den arbeid onder
de Mohammedanen in Oost-Europa en Voor-Azië
zijn deze door de prediking van het Evangelie
bekeerde Armeniërs van geen geringe beteekenis.
Figuren als de Aartsbisschop Stefanus, die door
de naar Bulgarije gevluchte Armeniërs wordt be-
geerd tot hun geestelijk opperhoofd, is een man
van wien een gezegende invloed op zijn volk kan
uitgaan. Naast Sonnen-Aufgang, dat reeds
jaren verschijnt in Frankfurt a. d. Main, kan tegen-

moeten zeggen: uw verlangen naar God be-
wijst niets; want het kan best wezen, dat ge God
te haat neemt, omdat ge van den duivel niet weten....
DURFT, en dat dus eigenlijk uw ziel van den duivel
graag alles weten WILT. En wat uw verlangen op
zichzelf betreft: niet het voorwerp, waarnaar
uw verlangen zich uitstrekt, doch het verlangen zelf
beslist.

Zoo zal de psycho-analyticus altijd leeren naar bin-
nen te zien. Maar naar boven weest hij niet te wijzen.
Als hij consequent is, n.l.

Eerlijkheidshalve moet erkend worden, dat ook de
psycho-analyse op veel van haar eerste extremiteiten
terugkomt. Maar het beginsel blijft bestaan. En om
de inconsequenties van een sollicitant-leermeester
kan de candidaat-leerling hem kwalijk binnen roepen.
Zelfs al zou de psycho-analyticus veel van zijn vroe-
gere rareiteiten verloochenen — hij brengt ons niet
uit de moeite, want hij brengt ons niet bij den
zich openbarenden God, die, transcendent, vóór,
boven en onafhankelijk van ons bestaat. Hij kan
niet gelooven, dat de Geest IN ons bidt, althans niet,
wanneer die Geest een persoon is; die tot onzen eigen
geest zich verhoudt als de absolute, oneindige tot wat
betrekkelijk is en eindig. Hij kan niet gelooven, dat God
mij heeft aangegrepen, van buiten af, van boven af,
want ik heb mijn conflicten opgeborgen in God, en wat
is God? En mijn religie — och, laat hij er geen
troostend zalfje over strijken, want op de onverteerde
spijzen der ziel durft ze geen bederfwerend zout leggen
en ze kan het ook niet en nu gaat ze maar wierook
branden. Dat heeft deze dokter me tenminste zelf zoo
geleerd. En als hij in mij gaat wroeten, om hetgeen
in het onderbewuste „verdrongen" is, er uit te halen
zonder pardon, o zoo eerlijk als goud, dan ben ik
eerst geneigd te zeggen: maak geen onreine gedachten,
maak geen slapende honden wakker; en dan zegt hij
weer: praat niet voor uw beurt; het kon óók wel
wezen, dat ik slapende engelen wakker maak.¹⁾

En ik moet hem in het afgetrokkenheid die
mogelijkheid toegeven. Ik moet erkennen, dat naast
veel booze begeerten, ook wel allerlei goede, reine,
van God gewekte begeerten in mij kunnen bestaan,

¹⁾ Uit één van de geschriften dezer school.

woordig ook het blaadje Morgenland, een zen-
dingsblaadje van de Action Chrétienne en
Orient, ons eenigszins oriënteren inzake de ver-
strooide resten van de oude christelijke kerk in het
Oosten; resten, waarin nog een overblijfsel is be-
waard gebleven, dat niet mag worden verloorven.
In het oude Filippi heeft Christus ook nu nog,
die Hem belijden en dienen!

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Hereniging?

Prof. Grosheide schrijft in het „N.-Holl. Kbl.":

Wie zou niet van harte begeeren, dat allen die
den naam van den Heere Jezus Christus belijden,
ook in één kerkverband samenleven?

Zoo is het te begrijpen, dat het hart allereerst
uitgaat naar hen, die tot voor kort kerkelijk met ons
verbonden waren, doch die nu eigen wegen zijn
gegaan.

Dat wil echter niet zeggen, dat elk middel om
daaroe te geraken, waardeering verdient.

De eenheid der Gereformeerde Kerken is een
eenheid, die rust op eenheid in belijden. Waar de
eenheid van belijdenis ontbreekt, daar is geen ker-
kelijk samenleven mogelijk.

Nu moesten eenige predikanten worden afgezet,
omdat ze door hun gevoelen over enkele bijzonder-
heden uit Genesis 2 en 3 bewezen niet te handhaven
het volstrekte gezag der Heilige Schrift, gelijk dat
door de Geref. Kerken wordt beleden.

Hereniging is dan ook alleen mogelijk, als het
op dit punt in orde komt. Of de Gereformeerde kerken
moeten leeren zien, dat ze te Assen dwaalden, of
diegenen, die Dr Geelkerken volgden, moeten op hun
schreden terugkeeren.

Een andere mogelijkheid is er niet.

Dat zien dan ook zij goed in, die niet ophouden
te roepen, dat de besluiten van Assen dienen worden
ingetrokken en gewijzigd. Zulken hebben een beter
inzicht in de zaak dan diegenen, die meenen, dat onze
kerken wel pogingen tot hereniging kunnen doen.

Promotierecht Theol. School.

„De Heraut" schreef over deze aangelegenheid
(die door de Part. Syn. v. Overijssel en ook van
Drente op het agendum der Gen. Synode gebracht
wordt, en ook de aandacht van de Part. Syn. v.
Zuid-Holland-Noord had deze week):

In de liefde voor de Theologische School wen-
schen we voor niemand onder te doen. Van eenigen
najver tusschen de Vrije Universiteit en de Theolo-
gische School is al lang geen sprake meer. Eer is
er een hartelijke samenwerking op schier elk gebied,
waarvoor we God niet genoeg kunnen danken.

Maar het gaat hier om een zeer ernstig princi-
pieel geding. Na jarenlange worsteling in den boezem
onzer Kerken, nadat op een drietal Synodes dit vraag-
stuk aan de orde was gesteld, is eindelijk op verzoek
der Kerken zelf een principiële beslissing genomen.

Dat men thans, nu nog geen dertien jaar na dien
verloopen zijn, op deze beslissing weer wil terug-
komen, een beslissing, die niet een praktische regeling

zonder het woord te kunnen nemen. Ze bleven dan
in de sluimering, en misschien maakt hij, de psycho-
analyticus, ze wel wakker....

Maar als ik gereformeerd ben, dan herinner ik mij
toch weer drie dingen:

a. dat de goede zielekrachten, die uit God zijn,
altijd sterker moeten zijn dan het kwade, dat uit
den ouden mensch is; zoodat het niet waar kan
zijn, dat de psycho-analyse met slapende „honden"
en slapende „engelen" precies hetzelfde kan doen.
Gods krachten worden eerst in de wedergeboorte
door Hem zelf alleen, daarna de bekeering óók
door mijn nieuwen mensch, maar ook dan toch nog
weer allereerst DOOR HEM ZELF opgewekt tot
actieve daad. Dus kan de psycho-analyticus niet ge-
lijkelijk over die goede en zondige krachten in mijn
ziel regeeren. — Ook is het waar:

b. dat hij mij nog niet den maatstaf in handen
gaf om goed en kwaad te onderscheiden;

c. dat hij, die uitgaat van de leer der „ver-
dringing", nooit zelf daaraan ontkomen
kan en ook nooit mij van die wet ontheflen kan.
Wie waarborgt mij, dat ik bij het zelfonderzoek
en de zelfontleding niet nog mijn keuze doe naar eigen
willekeur: de keuze, van datgene, wat ik wél mezelf
bekennen wil en wat ik toch niet te weten komen wil?
Ik blijf bij den psycho-analyticus in het cirkeltje
ronddraaien. „Overwin het kwade door het goede", dat
kan ik van Paulus wel verstaan, want die weet
van God, die „in mij werkt het willen en het werken".
Maar hoe moet de psycho-analytische dokter mij dien
tekst leeren toepassen?

Hij is, och ja, voorshanda nog een „moelijk ver-
trooster".

En — de gereformeerde zegt erbij: wij zijn nog steeds
gezworen vijanden. Als het hem gelukt, dat voor mij
verborgen te laten blijven, dan heeft hij al vast
iets, dat ik zeker weten moet „verdron-
gen". De wrak zal niet uitblijven, zegt hij zelf...
De bijbel zegt dat ook... Het dreigement
komt van twee kanten. Maar de troost, o wee de
troost!

K. S.